

Roll No.....

Signature of Invigilator

Paper Code

BC-204

पतंजलि विश्वविद्यालय

University of Patanjali

Examination June-2022

**एक वर्षीय सहायक पाठ्यक्रम, द्वितीयसत्रम्
व्याकरणम्, चतुर्थपत्रम्
वैदिकसाहित्यम्**

समय: - होरात्रयम्

पूर्णाङ्कः 70

निर्देशः अस्य प्रश्नपत्रस्य सप्तत्यङ्काः निर्धारिताः सन्ति, अङ्कनिर्देशः प्रतिखण्डं द्रष्टव्यः, सर्वे प्रश्नाः समाधेयाः।

(खण्ड -क)

पृष्ठेषु पञ्चसु त्रयः प्रश्नाः समाधेयाः।

(15 x3 =45)

1. सत्यार्थप्रकाशग्रन्थे ज्योतिषशास्त्रस्य का मान्यता वर्तते? विस्तरेण व्याख्यां कुर्वन्तु।
2. महर्षिदयानन्देन द्वितीयसम्मूलासे बालशिक्षाविषये किं प्रोक्तम्? विस्तरेण व्याख्येयम्।
3. संन्यासाश्रमस्य का आवश्यकता तथा च वानप्रस्थसंन्यासिनोर्धर्मस्य कानि दशलक्षणानि सन्ति? सरलोकैर्बोधनीयानि।
4. सत्यार्थप्रकाशग्रन्थे परमेश्वरस्य स्तुतिप्रार्थनोपासनायाः को लाभः प्रोक्तं तथा चेश्वरस्य स्वरूपस्य वर्णनं किदृक् वर्तते? सविस्तरेण बोधनीयम्।
5. मनुष्याणां परमो धर्मः कस्तं च सत्यार्थप्रकाशानुसारेण सप्रमाणं वर्णयन्तु।

(खण्ड -ख)

पृष्ठेषु अष्टसु पञ्च प्रश्नाः समाधेयाः।

(5 x5 =25)

(वेदतः)

6. केचन् स्मृताः पञ्चमन्त्रा लेखनीयाः।

7. पृष्ठानां पञ्चानां मन्त्राणां पूर्तिः ।

(क) उप त्वाग्ने

(ख) अग्निमीळे.

(ग) यथा देवा.

(घ) श्रद्धां प्रातर्हवामहे.

(ङ) अग्निर्होता.

8. द्वयो मन्त्रयोः शब्दार्थपुरस्परं स्वशब्दैरर्थबोधनम्।
 (क) यदङ्ग दाशुषे त्वमग्ने भद्रं करिष्यसि। तवेतत् सत्यमङ्गिरः।
 (ख) श्रद्धयाग्निः समिध्यते श्रद्धया हूयते हविः।
 श्रद्धां भगस्य मूर्धनि वचसा वेदयामसि॥
9. अधोलिखितानां मन्त्राणाम् ऋषिदेवताछन्दांसि ज्ञापनीयानि।
 (क) श्रद्धयाग्निः समिध्यते श्रद्धया हूयते हविः।
 श्रद्धां भगस्य मूर्धनि वचसा वेदयामसि॥
 (ख) स नः पितेव सूनवेऽग्ने सूपायनो भव। सचस्वा नः स्वस्तये॥
 (ग) राजन्तमध्वराणां गोपामृतस्य दीदिविम्। वर्धमानं स्वे दमे॥
 (घ) प्रियं श्रद्धे ददतः प्रियं श्रद्धे दिदासतः। प्रियं भोजेषु यज्वस्विदं म उदितं कृधि॥
 (ङ) अग्निना रयिमश्नवत् पोषमेव दिवेदिवे। यशसं वीरवत्तमम्॥

(गीतातः)

10. पृष्ठेषु षड्सु पञ्चानां श्लोकानां पूर्तिः।
 (क) प्रजहाति यदा.....। (ख) दुःखेष्वनुद्विगमना.।
 (ग) ध्यायतो विषयान्पुंस.। (घ) क्रोधाद्भवति संमोह.।
 (ङ) प्रसादे सर्वदुःखानाम्.। (च) यदा संहरते.।
11. पृष्ठेषु त्रिषु द्वयोः श्लोकाव्ययः कर्तव्यम्।
 1. इन्द्रियाणां हि चरतां यन्मनोऽनुविधीयते।
 तदस्य हरति प्रज्ञां वायुर्नाविमिवाभसि॥
 2. या निशा सर्वभूतानां तस्यां जागर्ति संयमी।
 यस्यां जाग्रति भूतानि सा निशा पश्यतो मुनेः॥
 3. विहाय कामान्यः सर्वान्पुमांश्चरति निःस्पृह।
 निर्ममो निरहङ्कारः स शान्तिमधि गच्छति॥
12. प्रदत्तेषु त्रिषु द्वयोः श्लोकार्थः लेखनीयः।
 1. स्थितप्रज्ञस्य का भाषा समाधिस्थस्य केशव।
 स्थितधीः किं प्रभाषेत किमासीत ब्रजेत किम्॥
 2. विषया विनिवर्तन्ते निराहारस्य देहिनः।
 रसवर्जं रसोऽप्यस्य परं दृष्ट्वा निवर्तते॥
 3. यततो ह्यपि कौन्तेय पुरुषस्य विपरिचतः।
 इन्द्रियाणि प्रमाथीनि हरन्ति प्रसभंमनः॥
13. स्थितप्रज्ञप्रकरणस्य सारं लिखन्तु।

-----X-----